

RECERCA

52

**L'ELECCIÓ IDEAL DE TURQUIA,
«TERRA SANTA DE L'ESGLÉSIA»
El martiri de fra Luigi Padovese**

Fra Frederic Raurell

L'ELECCIÓ IDEAL DE TURQUIA, «TERRA SANTA DE L'ESGLÉSIA»

El martiri de fra Luigi Padovese

Fra Frederic Raurell

En el context general dels països islàmics on pràcticament en cap no hi ha llibertat religiosa, on molts cristians són perseguits i en alguns casos morts¹, fra Frederic Raurell ens descriu l'ambient i les circumstàncies del martiri de fra Luigi Padovese, caputxí, president de la Conferència Episcopal de Turquia.

Luigi Padovese havia fet de Turquia una elecció ideal, a més de la seva primera terra de missió. L'11 d'octubre del 2004 era nomenat vicari apostòlic d'Anatòlia i bisbe titular de Monteverde; el 7 de novembre següent, diumenge, a la catedral d'Iskenderun, l'antiga Alexandreta, fou consagrat bisbe pel Nunci apostòlic de Turquia, Edmond Farhat. Els bisbes presents eren Ruggero Franceschini, arquebisbe d'Esmirna, Giuseppe Bernardini, antic arquebisbe d'Esmirna, i Louis Pelatre, bisbe d'Istanbul. L. Padovese rebé amb gran consciència el nou encàrrec, tenint com tenia un profund coneixement d'aquella terra gràcies als seus estudis sobre els orígens cristians. Escollí voluntàriament d'ésser consagrat bisbe a la terra de Turquia per expressar la seva pertinença a aquella terra i la seva proximitat a aquells germans i germanes cristians. Inspirant-se en Joan Crisòstom, bisbe antioquè de Constantinoble, prengué com a lema episcopal: *In Caritate Veritas* («la Veritat en l'Amor»), com ell mateix explica en una conferència el 2008:

Són paraules que expressen el meu programa de recerca de la veritat en l'estima i en el recíproc estimar-se. Si és veritat que qui més estima, més s'atansa a Déu, també és veritat que per aquest camí ens apropem al veritable sentit de la nostra existència que és un viure per als altres. En aquesta convicció es fonamenta també la meva voluntat de diàleg amb els germans ortodoxos, i amb les persones d'altres confessions i religions.

El 7 de novembre de 2004, dia de la seva consagració episcopal, va confiar als presents:

Sento com un gran honor d'ésser cristià amb vosaltres i per a vosaltres en aquesta terra de Turquia, que conserva la memòria del primer cristianisme. El meu amor per Anatòlia m'ha mogut a organitzar a Efes i a Tars-Antioquia congressos sobre Pere, Pau i Joan i sobre els primers grans Pares de l'Església.

En la ja esmentada conferència del 2008, deia el p. Padovese:

Dono gràcies per la invitació que m'ha estat adreçada per venir al vostre encontre. La pregunta que neix espontània té a veure amb la relació de la meva aportació *Turquia*, «terra santa de l'Església»: *l'ahir i l'avui dels cristians*, amb el tema general de la llibertat, de la «parresia», de la veritat... Pau, originari de Tars, amb la sensibilitat pròpia d'un jueu de la diàspora, tocat pel Crist, ha concentrat el seu anunci a l'entorn del tema de la llibertat, fent-ne una paraula clau de la seva acció evangelitzadora.

Padovese parla de la contribució de Joan al tema de la veritat, una contribució que no pot prescindir de la seva ubicació a la ciutat d'Efes, definida com la capital cultural del primer cristianisme i on, amb anterioritat, han trobat carta de ciutadania les grans filosofies de l'antiguitat. Padovese reflexiona també sobre «el coratge de la veritat», o sigui, sobre la «parresia» en testimoniar amb franquesa i lliurement la veritat cristiana, i diu: «se'm permetrà de recordar que l'actual terra de Turquia ha estat el lloc en el qual, més que en altres, els cristians han vessat llur sang per la fe en Crist, el darrer en l'ordre del temps don Andrea Santoro». A aquest sacerdot romà, mons. Padovese dedicà el *Centre Cultural per al Diàleg Intercultural i Interreligiós* d'Iskenderun. Quatre anys després de l'homicidi de don Andrea Santoro, el 5 de febrer de 2010, les paraules de la seva homilia són clares i vibrants: «Don Andrea fou occit com a símbol, en tant que sacerdot catòlic. No ha estat occida sols la persona, sinó que s'ha volgut colpir el símbol que la persona representava: recordar-lo en aquest moment, a l'intern de l'any

dedicat als sacerdots és un deure...». Tal claredat i fermesa el bisbe Padovese la manifesta repetidament enfront de freqüents fenòmens registrats amb danys de persones i comunitats parroquials catòliques.

El 12 de setembre de 2007 és elegit president de la Conferència Episcopal de Turquia. Mons. Padovese fou un dels protagonistes de l'Any Paulí convocat per Benet XVI (juny 2008- juny 2009), en ocasió dels 2000 anys del naixement de l'Apòstol dels gentils. Organitzà l'obertura i la clausura de l'any paulí a la ciutat de Tars, implicant-hi les autoritats civils i religioses musulmanes i ortodoxes. Es dedicà amb entusiasme en la preparació de l'Assemblea especial del Sínode dels bisbes sobre l'Orient Mitjà, participant en la comissió preparatòria i col·laborant de forma decisiva en la redacció dels *Lineamenta* i de l'*Instrumentum Laboris*. Sempre va ser un testimoni valent de la veritat cristiana. Deia el 2008:

Per a nosaltres cristians, l'actual Turquia revesteix una atenció particular amb motiu dels esdeveniments fonamentadors de la nostra història. És, de fet, difícil d'imaginar com s'hauria desenvolupat el cristianisme si no hagués trobat aquí la seva primera expansió (...). La major part dels escrits del Nou Testament han vist la llum en aquesta terra. N'hi ha prou de recordar diverses cartes paulines (Gàlates, Efesis, Colossencs, Filèmon), cartes compostes presumiblement a Efes. També a Efes és possible reconèixer el rerefons del *Corpus Ioanneum*. (...) Pau de Tars i Lluç d'Antioquia – originaris d'aquesta terra – es troben doncs entre els primers testimonis d'una església que en el curs dels segles ha produït personatges que han marcat el cristianisme sencer. Els manuals d'història de l'Església abunden en noms de bisbes, d'escriptors eclesiàstics, de teòlegs que han viscut en l'actual Turquia. N'hi ha prou a pensar en Ignasi d'Antioquia, Melitó de Sardis, Ireneu de Lió, originari d'Esmirna... Gregori de Nisa i Gregori Nacianzè... Joan Crisòstom.

De tot aquest gloriós passat avui a Turquia en resta ben poc. Joan XXIII, que visqué a Istanbul 10 anys (del 1935 al 1944) i fou predecessor de Padovese, en tant que vicari apostòlic, en constatar la desolació d'un cristianisme pràcticament desaparegut, en un discurs del 1938 declarava: «Fixeu-vos en aquesta terra de Turquia. Aquí fou el teatre on es desenvolupà la molt agitada vida de l'Església per tantes generacions, aquí les diòcesis antigues eren nombroses com les estrelles del cel. Ara tot ha desaparegut». Realment de tota la presència cristiana a Turquia, encara prou nombrosa durant el període otomà – es calcula a prop del 20% de la població als inicis del 1900 – ha quedat ben poc.

A finals del 1800 el vast imperi otomà era una realitat multiètnica i multicultural, afeblida a l'interior per tensions separatistes i, a més a més, sota la tutela del grup religiós dirigent, davant del qual hi havia el sultà que era a més el califa, o sigui, la màxima autoritat religiosa. En aquesta situació Mustafa Kemal Atatürk jugà un rol fonamental en donar a aquest país una forta identitat nacional. Però aquest procés ha estat a costa dels grups ètnics i religiosos minoritaris, inclosos els cristians, els quals han hagut de renunciar a la pròpia cultura, llengua, religió, o –almenys- tenir-la amagada. L'imperi otomà es transformà en l'Estat turc amb gran sacrifici de les minories que, per sobreviure, es veieren obligades a homologar-se a la nova situació, segons el principi: o et deixes absorbir o desapareixes. L'islam turc ha recuperat progressivament terreny en l'àmbit social i polític. La Turquia

«aconfessional» en la pràctica no existeix. La població està profundament islamitzada. Des dels anys seixanta, els moviments islàmics (*tarikats*) estan reprenent vigor, i han arribat a la gestió del poder polític («islam polític»), en contrast amb l'ideal de laïcitat proposat per Atatürk. En la Turquia actual ésser turc és igual a ésser musulmà sunnita. Això explica els atacs, les intimidacions pel que fa als cristians, vistos com a elements pertorbadors de la identitat nacional i religiosa del país. Musulmans i militars tots estan contra els cristians.

Padovese sentia gran admiració i interès per les posicions del musulmà franco-tunisià Abdelwahab Meddeb, però no havia llegit encara la seva darrera monografia traduïda a l'italià. Aquest pensador franco-tunisià reivindica la utilitat de la filosofia. Per Abdelwahab la història de l'exegesi dels textos alcorànics ens mostra com la interpretació fonamentalista, de fet, no és l'autèntica. Per Abdelwahab i Padovese la via de sortida de la *sharia* monolítica defensada per alguns està continguda a l'interior de la mateixa *sharia*. Ambdós sostenen que l'exegesi alcorànica pot encara representar un camí privilegiat per explorar; pensen especialment en la tradició de pensament d'autors musulmans segons els quals l'Alcorà és creat i *no* increat. Aquesta

tradicció és ja present en el segle IX en l'escola dels mutazilites i, segons aquesta tesi, l'Alcorà ha estat inspirat de manera transcendent, però ha estat transmès històricament a través de l'obra humana. Per Meddeb, doncs, no estem davant de la paraula inalterable de Déu: bastaria reconsiderar aquest punt per adonar-se que tot és més obert. Es pot pensar en el gran filòsof persa al-Farabi, del segle X, que cercà d'adaptar l'hel·lenisme, l'aristotelisme i el neoplatonisme al credo musulmà. Comentant les *Lleis* de Plató, al-Farabi cerca de mostrar que la llei ha

d'ésser perenne, essent aquesta la seva força però, al mateix temps, ha d'ésser capaç d'adaptar-se quan s'arriba a una evolució imparable per als éssers humans. Existeix doncs una tensió entre perennitat i plasticitat de les lleis. Es tracta d'una altra possible via interna de la cultura musulmana per afavorir l'accés de l'Islam a la modernitat.

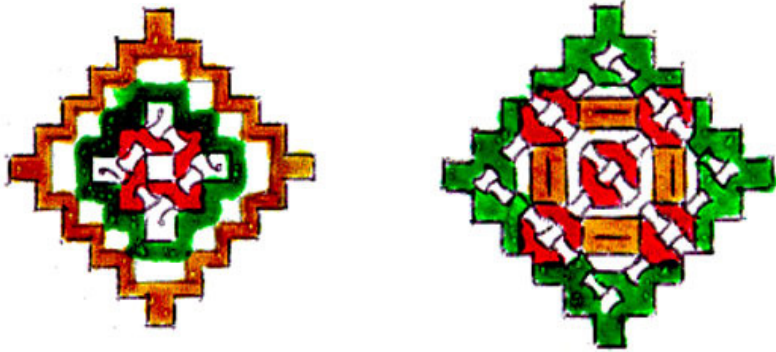
Pel que fa a la conferència de Benet XVI a Ratisbona, Meddeb i Padovese creuen que ha representat una important oportunitat per a l'Islam. Mons. Padovese es movia per crear noves perspectives per als cristians a Turquia; la seva

intel·ligència, la seva preparació cultural i la seva peculiar sensibilitat humana el feien obert al diàleg interreligiós amb l'Islam, i a l'ecumènic amb l'església ortodoxa i les diverses confessions cristianes. Per això es movia i cercava de millorar les coses pel bé de tots, i precisament per això, molestava a molts: als fonamentalistes musulmans, als nacionalistes antieuropeus, i fins i tot a certs buròcrates vaticans d'alta categoria.

Tots el definien com «una persona molt bona», un home d'estudi competent i expert en la recerca històrica sobre les esglésies primitives, en particular en el període patristic. Estimava Turquia, la terra en la qual l'Església donà els primers passos i celebrà els primers concilis ecumènics, definint la doctrina del seu Credo. El personal de la seva residència (més de 10 treballadors) estava compost majoritàriament per persones de religió islàmica; tenia òptimes relacions amb el muftí d'Iskenderum i relacions correctes amb les autoritats civils. Era visible a tots la seva profunda amistat amb el Patriarca Bartolomeu i tots els

germans ortodoxos. Però la seva presa de posició era forta i clara. Manifestarà la mateixa fermesa davant d'episodis d'intolerància registrats amb danys d'algunes comunitats catòliques, i en les confrontacions d'alguns sacerdots i religiosos, mostrant solidaritat i proximitat també en altres situacions difícils. Tal com ja ha estat dit, cal recordar el seu compromís en la preparació de l'Assemblea especial del Sínode dels bisbes sobre L'Orient Mitjà, participant amb entusiasme i intel·ligència a la comissió preparatòria i col·laborant de manera notable en la redacció dels *Lineamenta* i de l'*Instrumentum Laboris*.

El 6 de juny, durant la cerimònia de lliurament de l'*Instrumentum Laboris* per al Sínode de l'Orient Mitjà a Xipre, Benet XVI afirmà fins a quin punt «és un deure fer memòria del bisbe difunt Luigi Padovese, que com a president de la Conferència Episcopal Turca, ha contribuït en la preparació de l'*Instrumentum Laboris*». A més, recordà «el molt que es va comprometre, especialment com a bisbe, per a la mútua comprensió en l'àmbit interreligiós i cultural i pel diàleg entre les Esglésies. La seva mort és un lúcid testimoni a la vocació que tots els cristians comparteixen per a ésser, en cada circumstància, testimonis valents de tot això que és bo, noble i just». Vuit dies després de l'assassinat, el 14 de juny de 2010, el cardenal arquebisbe de Milà, mons. D. Tettamanzi, en ocasió de l'Eucaristia per les exèquies de mons. Padovese, va pronunciar una homilia de gran densitat teològica i humana. Descriu-lo com un «fill i pare de l'Església de Turquia», deia:

Així comentava P.Luigi (les paraules de Jesús en el ritu eucarístic): «L'Aliança en la sang de Crist és del tot diversa dels ritus antics. La vida no arriba ja de la mort i del sacrifici dels altres, sinó més aviat en l'ofrena de si, en la mort de si per la vida dels altres. És la fi de la violència! És el principi de la selecció, precisament dels homes, que reemplaça el principi de solidaritat» (20 octubre 2009). Aquestes paraules de Jesús són el camí quotidià de cada sacerdot; però escoltant-les avui ressonen amb una intensitat extraordinària i esdevenen com un potent raig de llum que il·lumina tota la vida de mons. Padovese... «Autèntic deixeble de Crist»: també el Bisbe Luigi ha donat el seu cos i ha pactat una aliança en la seva sang, oferint-se del tot a si mateix per l'anunci de l'evangeli i per la vida d'aquells que li havien estat confiats. En l'existència d'aquest nostre germà i pare s'ha realitzat la paraula de Jesús que ha comparat la victòria de la seva Pasqua al misteri de la llavor que dona fruit en morir:»si el gra de blat quan cau a terra no mor, resta sol; però si mor dona molt de fruit» (Jn 12,24) (...) Gra de blat el pare Luigi ho ha estat en aquell últim dramàtic instant de la seva vida... El seu cos i la seva sang han caigut de veritat sobre la terra de Turquia i, malgrat el dolor i les llàgrimes, ens apareixen en allò que són de debò: no tant senyals d'una vida esquinçada per la violència insensata i tràgica, sinó ofrena vivent de si mateix que pare Luigi ha viscut cada dia de la seva missió de bisbe, d'amic de la pau, de germà de tot home per amor de Crist Senyor. (...) Tot home de bona voluntat reconeix en aquest bisbe humil i savi un autèntic constructor de reconciliació i de pau, a partir del respecte recíproc i de l'acollida fraterna.

També és plena de commoció i de paraules concretes i justes la bella homilia pronunciada per mons. Ruggero Franceschini, arquebisbe metropolità d'Esmirna, als funerals del p. Luigi Padovese a Iskenderun el 7 de juny de 2010. Seleccionem sols algunes expressions:

La tràgica notícia de la mort violenta de mons. Luigi Padovese ens ha deixat estabornits, incapaços d'entendre com ha pogut succeir una cosa tan horrible, sobretot pel que fa a un home d'església, un bisbe molt amic dels Turcs i de Turquia. Aquesta terra es confirma així, encara una altra vegada, lloc de martiri fins i tot per aquell qui l'estimava tant. El bisbe Luigi Padovese ha estat definit com «una persona molt bona», i així era en realitat. Profundament compromès en els estudis sobre la primera Església, en particular el període patrístic; coneixia perfectament i estimava amb passió aquests llocs, on l'Església ha iniciat els primers passos, celebrat els primers concilis, i on s'ha donat una primera i determinant estructura teològica.

Molt més que la terra amava aquest poble. Amb esperit de col·laboració amb les autoritats locals, encara el dia abans de morir s'havia trobat amb ells per parlar de les minories religioses (de nacionalitat turca) i trobar les maneres de col·laborar per al bé comú. La memòria del p. Luigi no necessitaria d'ésser exaltada amb un elenc d'obres bones; però per amor a la veritat i a la justícia ens plau de recordar a l'església de Turquia i als amics no cristians algunes de les coses que ha pogut realitzar, en l'àmbit de la caritat i de la cultura, en el breu període del seu ministeri com a Bisbe d'Anatòlia. De les coses més simples fins a la compromesa organització dels simposis, dels encontres i dels congressos d'estudi. Entre les coses més significatives: el fet de compartir el menjar amb els amics musulmans durant les festes recíproques; la creació d'un servei de distribució d'aliments a domicili a més de 70 famílies amb dificultats (de les quals només una era cristiana); el mateix personal de la casa del bisbe (més de 10 treballadors) i compost majorment per persones de religió islàmica; la simpatia per la cultura islàmica confirmada també per les òptimes relacions amb el muftí d'Iskenderun; de les bones relacions amb les autoritats civils és quasi superflu de parlar. (...) La caritat del bisbe Luigi arribava al món de la sofrença, tant en els esdeveniments extraordinaris com en la vida quotidiana. Recordem els ajuts

distribuïts a la població durant els allaus aquí a Iskenderun i a Batman; l'ajut constant i generós a persones colpides per la malaltia; la contribució determinant per la canalització de l'aigua en algunes viles aïllades. I encara podria continuar. Vull afegir que tot això mons. Luigi ho ha fet sense esperar res a canvi, cap retribució, cap preocupació per la imatge, cap propaganda religiosa, només caritat cristiana, tal com ho ensenya l'evangeli.

Les paraules de Benet XVI, l'homilia de arquebisbe de Milà Dionigi Tettamanzi, la valenta i lúcida de l'arquebisbe d'Esmirna, Ruggero Francesquini, recorden de forma extraordinària i profundament eclesial el martiri de p. Padovese, que ha donat un gran testimoni d'amor per Jesucrist, per la pròpia comunitat i per l'Església universal. Però les seves paraules no han trobat ressò a les oficines de la burocràcia vaticana. Sobre l'homicidi del bisbe mons. Luigi Padovese ha caigut el silenci per raons d'Estat. El conegut historiador caputxí, Salvatore Vacca, president i degà de la Pontifícia Facultat Teològica de Sicília a Palerm, escrivia poc després d'un mes de l'assassinat de mons. Luigi Padovese:

L'única certesa que posseïm és la modalitat emprada en els detalls amb els quals el prelat ha perdut la vida. El mòbil encara resta, no obstant, envoltat en el misteri. Calla el govern d'Ankara. Callen els vèrtexs de la burocràcia vaticana i de l'Orde Caputxí, com si tinguessin, cadascuna d'aquestes institucions, el deure de passar comptes amb una veritat incòmoda i en un grau que suscita contradiccions o delicades crisis diplomàtiques. El fet és que, sobre l'homicidi del bisbe ha caigut el silenci. Un silenci, com de costum ensordidor. Un silenci compromès. Un silenci que fa soroll.

Mons. Luigi Padovese forma part d'una matança silenciada.

Notes

¹ Per fer-se una idea de la situació de persecució dels cristians en països islàmics, és de gran interès el llibre de FRANCESCA PACI, periodista del diari *La Stampa*, que porta per títol *Dove muoiono i cristiani*, amb el significatiu subtítol *all'Egitto all'Indonesia, viaggio nei luoghi in cui il cristianesimo è una minoranza perseguitata* (Milà, Mondatori 2011).

